

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL D. S. IR BANKO „SWEDBANK“, AB, GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. gruodžio 4 d. Nr. 242-490
Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjo D. S. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir banko „Swedbank“, AB, (toliau – bankas) kilusį ginčą.

Nustatyta:

Pateiktais duomenimis, kai kreipėsi į Lietuvos banką, pareiškėjas banke turėjo dvi banko sąskaitas. 2005 m. lapkričio 9 d. banko *Danske Bank A/S* Lietuvos filiale buvo atidaryta banko sąskaita, kurios numeris po 2016 m. birželio 4 d., vadovaujantis banko ir banko *Danske Bank A/S* sudarytos sutarties dėl *Danske Bank A/S* Lietuvos filialo mažmeninės bankininkystės paslaugų įsigijimo sąlygomis, buvo pakeistas į Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Sąskaita Nr. 1). 2009 m. rugpjūčio 10 d. banke buvo atidaryta banko sąskaita Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Sąskaita Nr. 2).

Taip pat 2006 m. vasario 24 d. banke pareiškėjo vardu atidaryta kredito limito sąskaita Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Sąskaita Nr. 3).

Pareiškėjas bankui paštu siųstu 2016 m. vasario 15 d. raštu prašė uždaryti visas pareiškėjo vardu banke atidarytas sąskaitas ir nutraukti banko sąskaitos sutartis. Bankas 2016 m. kovo 22 d. rašte paaiškino nesėkmingai bandęs su pareiškėju susisiekti telefonu ir nurodė negalintis pagal paštu pateiktą prašymą uždaryti pareiškėjo sąskaitų, nes neturi galimybės identifikuoti pareiškėjo. Dėl sąskaitų uždarymo pareiškėjui pasiūlyta atvykti į banko padalinį su asmens tapatybę patvirtinančiu dokumentu. Taip pat nurodyta, kad, jeigu taikomi disponavimo lėšomis apribojimai, sąskaitos gali būti uždaromos tik tada, jeigu jose daugiau kaip vienus metus nevyko operacijos ir nėra jokių lėšų.

Pareiškėjas 2019 m. rugsėjo 11 d. atvyko į banko padalinį ir pateikė prašymus uždaryti Sąskaitas Nr. 1, 2, ir 3 (toliau kartu – Sąskaitos). Pareiškėjas nurodė, kad prašymą uždaryti visas sąskaitas teikė jau 2016 m.

Bankas 2019 m. rugsėjo 11 d. rašte pareiškėją informavo, kad visoms trimis pareiškėjo banke turimoms Sąskaitoms per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą (toliau – PLAIS) pateiktų antstolių ir kitų įstaigų disponavimo lėšomis apribojimų bendra suma – 205 097,74 Eur, tačiau dėl nepakankamų lėšų likučių šie nurodymai Sąskaitose negali būti įvykdyti. Uždaryti sąskaitą, kai jai taikomi disponavimo apribojimai, pateikti per PLAIS, galima tik tada, kai sąskaitoje nėra teigiamo lėšų likučio. Kai sąskaitoje yra lėšų, uždaryti sąskaitą galima tik per PLAIS gavus informaciją apie disponavimo apribojimų panaikinimą. Bankas 2019 m. rugsėjo 11 d. uždarė Sąskaitą Nr. 3, nes joje nebuvo teigiamo lėšų likučio. Bankas pateikė Sąskaitos Nr. 3 komisinio atlyginimo ataskaitą už 2019 m. ir išrašą, apimančią 36 mėnesių laikotarpį. Bankas atsisakė uždaryti Sąskaitą Nr. 1 (kurioje lėšų likutis – 1,13 Eur) ir Sąskaitą Nr. 2 (kurioje lėšų likutis – 0,72 Eur). Šiose sąskaitose lėšų likučiai yra teigiami, tačiau nepakankami, kad būtų įvykdyti pateikti nurodymai ir už jų įvykdymą sumokėti komisiniai atlyginimai bei PLAIS mokesčiai (iš viso už kiekvieną po 1,89 Eur). Jeigu minėtose sąskaitose lėšų likutis būtų 0 Eur, bankas jas galėtų uždaryti be jokių kliūčių. Bankas pareiškėjui pasiūlė į Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2 įnešti bent po 20 Eur, tuomet tikėtina, kad kitą darbo dieną per PLAIS iš dalies būtų įvykdyti pateikti nurodymai, minėtų sąskaitų likučiai sumažėtų iki 0 Eur ir bankas įgytų teisę uždaryti šias sąskaitas pareiškėjo prašymu. Bankas informavo, kad šis siūlymas yra rekomendacinio pobūdžio.

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas teigė, kad po rašytinio 2016 m. vasario 15 d. prašymo bankas neuždarė visų nurodytų sąskaitų, todėl pareiškėjas tokius prašymus bankui ne kartą teikė žodžiu, tačiau bankas juos ignoravo. 2019 m. rugsėjo 11 d. pareiškėjui banko padalinyje vėl paprašius uždaryti visas turimas sąskaitas, banko darbuotoja nurodė, kad galėtų uždaryti tik Sąskaitą Nr. 3, jeigu pareiškėjas pateiktų prašymą raštu, tai ir buvo padaryta. Banko atstovei žodžiu paaiškinus, kad Sąskaitų Nr. 1 ir Nr. 2 uždaryti negalima dėl teigiamų lėšų likučių ir taikomų apribojimų, pareiškėjas iš karto bankui pateikė pretenziją raštu, tačiau bankas jo reikalavimų netenkino. Pareiškėjo teigimu, banko sprendimas prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.927 straipsnio nuostatomis. Banko siūlymas Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2 papildyti pinigineis lėšomis taip pat yra neteisėtas, laisvų lėšų pareiškėjas neturi. Pareiškėjas prašė patikrinti, ar bankas uždarė Sąskaitą Nr. 3, nes 2019 m. rugsėjo 11 d. banko rašte ši aplinkybė nenurodyta, ir rekomenduoti bankui uždaryti visas turimas pareiškėjo sąskaitas bei nutraukti banko sąskaitos sutartis.

Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi bankas nurodė, kad Sąskaitos Nr. 1 likutis tiek pareiškėjo kreipimosi dieną (2019 m. rugsėjo 11 d.), tiek atsiliepimo pateikimo dieną buvo 1,13 Eur, jai taikomi disponavimo apribojimai yra 180 006,74 Eur, laisvo disponavimo per mėnesį konkrečia suma limitas nėra nustatytas. Sąskaitos Nr. 2 likutis tiek pareiškėjo kreipimosi dieną (2019 m. rugsėjo 11 d.), tiek atsiliepimo pateikimo dieną buvo 0,72 Eur, sąskaitai taikomi disponavimo apribojimai – 65 381,11 Eur, laisvo disponavimo per mėnesį konkrečia suma limitas nėra nustatytas. Pareiškėjo kreipimosi dieną (2019 m. rugsėjo 11 d.) Sąskaitos Nr. 3 likutis buvo 0 Eur, todėl bankas ją iš karto uždarė ir apie tai informavo pareiškėją. Sąskaitoms Nr. 1 ir Nr. 2 nėra nustatyto laisvai disponuojamų lėšų limitas, todėl jokia areštuotų lėšų dalis negali būti išduota klientui, o neišmokėjus sąskaitose esančių lėšų, sąskaitų uždaryti nėra galimybės. Dėl minėtos priežasties banko pasiūlymas pareiškėjui papildyti sąskaitas, kad būtų iš dalies įvykdyti antstolių nurodymai, yra racionalus būdas įgyvendinti pagrindinį pareiškėjo tikslą – uždaryti Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2. Kitu atveju pareiškėjas turėtų gauti visų disponavimo apribojimus pritaikiusių subjektų sutikimus dėl lėšų minėtose sąskaitose išmokėjimo pareiškėjui ir sąskaitų uždarymo. Kadangi per PLAIS nėra gautos informacijos apie Sąskaitoms N. 1 ir Nr. 2 nustatytus laisvai disponuojamų lėšų limitus, bankas netaiko jokių kitų mokesčių už jų tvarkymą pagal galiojančius banko paslaugų ir operacijų įkainius. Taigi, pareiškėjas nepatiria jokių turtinių nuostolių dėl to, kad Sąskaita Nr. 1 ir Nr. 2 negali būti uždarytos.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad ginčas kilo dėl banko atsisakymo uždaryti pareiškėjo banko Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2, kurioms taikomi jose esančių lėšų disponavimo apribojimai.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 689 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išieškojimą iš piniginių lėšų, esančių kredito įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje, arba disponavimo tokioje sąskaitoje laikomomis pinigineis lėšomis apribojimą antstolis ir kitos institucijos ar pareigūnai, turintys teisę areštuoti ar duoti nurodymus priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas arba nutraukti piniginių lėšų išmokėjimą iš skolininko sąskaitos, vykdo elektroninių ryšių priemonėmis per PLAIS teisės aktuose nustatyta tvarka.

CPK 689 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad antstolis, vykdydamas išieškojimą, elektroninių ryšių priemonėmis per PLAIS pateikia kredito įstaigai nurodymą apriboti disponavimą skolininko pinigineis lėšomis arba priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas skolai ir vykdymo išlaidoms padengti. Šiame nurodyme turi būti nurodytas disponavimo pinigineis lėšomis ribojimo ar priverstinio lėšų nurašymo pagrindas, piniginių lėšų, kuriomis disponavimas yra ribojamas ar kurios priverstinai nurašomos, suma ir reikalavimų patenkinimo eilė. Jei ši suma nenurodyta, apribojamas disponavimas visomis skolininko sąskaitoje esančiomis pinigineis lėšomis. CPK 689 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kitų institucijų ar pareigūnų, turinčių teisę areštuoti ar duoti nurodymus priverstinai nurašyti

skolininko pinigines lėšas arba nutraukti lėšų išmokėjimą iš skolininko sąskaitos, pateikiamuose nurodymuose turi būti nurodytas disponavimo pinigėmis lėšomis ribojimo arba priverstinio lėšų nurašymo pagrindas ir piniginių lėšų, kuriomis disponavimas yra ribojamas ar kurios priverstinai nurašomos, suma. Jei ši suma nenurodyta, apribojamas disponavimas visomis skolininko sąskaitoje (sąskaitose) esančiomis pinigėmis lėšomis.

CPK 689 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad PLAIS iš Turto arešto aktų registro gavus antstolio nurodymą areštuoti skolininko pinigines lėšas, pateikti nurodymai priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas vykdomi Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka laikantis CPK 626 straipsnio 3 dalyje ir 754 straipsnyje nustatytų reikalavimų. PLAIS gavus duomenis iš Turto arešto aktų registro apie areštą (areštus) pagal teismo nutartį (nutartis) dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo skolininko lėšoms su nurodytu reikalavimų patenkinimo eiliškumu arba duomenis apie tai, kad nurodymą pateikia antstolis, institucija ar pareigūnas, turintys teisę areštuoti skolininko pinigines lėšas arba nutraukti lėšų išmokėjimą iš skolininko sąskaitos (sąskaitų), vykdomi pateikti tos pačios ir (ar) pirmesnės eilės nurodymai CPK 626 straipsnio 3 dalyje ir 754 straipsnyje nustatyta tvarka.

CPK 689 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad PLAIS gavus visus šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse numatytiems nurodymams vykdyti reikalingus duomenis, pinigines lėšos teisės aktų nustatyta tvarka paskirstomos pagal reikalavimų patenkinimo eilę ir reikalaujamos sumos elektroninių ryšių priemonėmis išsiunčiamos į kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigas nurodymams vykdyti. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos, gavusios nurodymus dėl piniginių lėšų nurašymo, privalo nurodytas sumas ne vėliau kaip kitą darbo dieną pervesti į šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka pateiktuose nurodymuose nurodytą antstolio depozitinę ir (ar) institucijos, turinčios teisę duoti nurodymus nurašyti skolininko pinigines lėšas iš skolininko sąskaitos (sąskaitų), sąskaitą.

CPK 689 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad PLAIS palaikymo išlaidos apmokamos iš skolininkų piniginių lėšų. Tam skolininkai šios sistemos tvarkytojui moka nustatyto dydžio PLAIS palaikymo mokestį, kurį be atskiro skolininko nurodymo pagal sistemos tvarkytojo pateiktą nurodymą nurašo kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga.

Taigi, CPK 689 straipsnio nuostatos įtvirtina pareigą bankui vykdyti per PLAIS gautus nurodymus. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad CPK 585 straipsnyje nustatytas antstolio reikalavimų vykdymo privalomumas bei atsakomybė už šios pareigos pažeidimą.

Banko sąskaitos sutarties samprata įtvirtinta CK 6.913 straipsnyje. Pagal šios teisės normos nuostatas, banko sąskaitos sutartimi bankas įsipareigoja priimti ir įskaityti pinigus į kliento (sąskaitos savininko) atidarytą sąskaitą, vykdyti kliento nurodymus dėl tam tikrų sumų pervedimo ir išmokėjimo iš sąskaitos bei atlikti kitokias banko atliekamas operacijas, o klientas įsipareigoja apmokėti bankui už suteiktas paslaugas ir operacijas (CK 6.913 straipsnio 1 dalis). Bankas privalo užtikrinti kliento teisę netrukdomai disponuoti sąskaitoje esančiomis lėšomis ir jam draudžiama apriboti šią kliento galimybę, išskyrus atvejus, kai sąskaitoje esančios lėšos areštuojamos arba banko atliekamos operacijos sustabdomos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka (CK 6.913 straipsnio 3 dalis, 6.926 straipsnis). Taigi, banko kliento teisė vykdyti operacijas banko sąskaitoje nėra absoliuti ir arešto taikymo ar kitu teisės aktuose numatytu atveju gali būti ribojama.

Banko sąskaitos sutarties nutraukimo sąlygas ir teises pasekmes reglamentuoja CK 6.927 straipsnis. Vadovaujantis minėto straipsnio 1 ir 2 dalimis, banko sąskaitos sutartis gali būti nutraukta tiek kliento, tiek ir banko iniciatyva. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad bankas minėto straipsnio pagrindu turi teisę vienašališkai nutraukti banko sąskaitos sutartį tik tuo atveju, jeigu yra viena iš šių aplinkybių: 1) lėšų, esančių klientų sąskaitoje, suma sumažėja tiek, kad nesiekia sutartyje nustatytos minimalios sumos, ir per vieną mėnesį nuo banko išsiųsto pranešimo dienos klientas jos nepadidina; 2) daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos, ir banko sutartis nenustato ko kita (CK 6.927 straipsnio 2 dalis). CK 6.927 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, kai yra įregistruotas sąskaitoje esančių piniginių lėšų areštas ar nustatyti kiti disponavimo šiomis lėšomis apribojimai, banko sąskaitos sutartis banko iniciatyva gali būti nutraukta tik tada, jeigu daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos, ir banko sutartis nenustato ko kita.

Iš banko pateiktų duomenų, įskaitant informacinės sistemos išrašus apie 2019 m. spalio 21 d. pareiškėjo Sąskaitoms Nr. 1 ir Nr. 2 per PLAIS pateiktus disponavimo apribojimus (banko teigimu, 2019 m. rugsėjo 11 d. šie duomenys buvo analogiški), matyti, kad Sąskaitai Nr. 1 yra taikomi 180 006,74 Eur dydžio disponavimo pinigėmis lėšomis apribojimai, kuriuos

nuo 2016 m. birželio 4 d. pateikė antstoliai ir valstybės institucijos, o Sąskaitai Nr. 2 yra taikomi 65 381,11 Eur dydžio disponavimo pinigėmis lėšomis apribojimai, kuriuos nuo 2015 m. rugsėjo 12 d. pateikė antstoliai ir valstybės institucijos. Iš Lietuvos bankui pateiktų išrašų apie pareiškėjo sąskaitoms taikomus apribojimus matyti, kad nei Sąskaitai Nr. 1, nei Sąskaitai Nr. 2 nėra nustatyto laisvai disponuojamų lėšų dydžio. Taigi, nėra jokios sumos, kuri iš Sąskaitų Nr. 1 ir Nr. 2 pareiškėjo nuožiūra galėtų būti išmokėta ar pervesta. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad remtis CK 6.927 straipsnio 3 dalyje nustatyta galimybe nutraukti banko sąskaitos sutartį bankas neturi teisės.

CK 6.927 straipsnio 1 dalis numato, kad kliento pareiškimu banko sąskaitos sutartis gali būti nutraukta bet kada. Ar minėta teisė gali būti realizuota ir (arba) kokia tvarka ir sąlygomis galėtų būti realizuota tuo atveju, kai klientui priklausančioms lėšoms pritaikomi disponavimo apribojimai, CK 6.927 straipsnis nedetalizuoja. Pažymėtina, kad CK, numatantis klientui teisę nutraukti banko sąskaitos sutartį, ir CPK, numatantis pareigą vykdyti per PLAIS pateiktus nurodymus bei antstolio reikalavimus, užtikrinant kreditorių interesus, yra vienodą juridinę teisinę galią turintys dokumentai. Dėl minėtos priežasties darytina išvada, kad CK 6.927 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė galėtų būti realizuota tik tada, jeigu tokiais veiksmais nebūtų pažeistos CPK nuostatos, reglamentuojančios vykdymo procesą bei jomis saugomos vertybės. Nagrinėjamu atveju, Lietuvos banko nuomone, pareiškėjo iniciatyva banko sąskaitos sutartys, kuriose esančiomis lėšomis disponavimas yra apribotas, galėtų būti nutrauktos ir tokios banko sąskaitos uždarytos tik tuo atveju, jeigu tokioms sutartims nutraukti būtų gauti atitinkami disponavimo lėšomis apribojimus pritaikiusių subjektų leidimai. Dokumentai, pagrindžiantys, kad minėti leidimai suteikti, Lietuvos bankui nepateikti, todėl pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai riboja pareiškėjo teisę nutraukti banko sąskaitos sutartis ir uždaryti sąskaitas, nenustatyta.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad bankas pagrįstai atsisakė uždaryti pareiškėjo Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2, todėl pareiškėjo reikalavimas uždaryti šias Sąskaitas ir nutraukti minėtų banko sąskaitų sutartis atmestinas kaip nepagrįstas. Banko pateikti duomenys patvirtina, kad Sąskaita Nr. 3 yra uždaryta, abejoti pateiktais duomenimis nėra pagrindo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo D. S. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius